

Sygn. akt I ACa 2177/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 października 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Romana Górecka

Sędziowie: SA Beata Byszewska

SO del. Małgorzata Dubinowicz-Motyk (spr.)

Protokolant: protokolant sądowy Sylwia Andrasik

po rozpoznaniu w dniu 12 października 2017 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa M. K. (1), M. K. (2), N. K. i S. K. (1)

przeciwko (...) spółce akcyjnej w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 24 sierpnia 2015 r., sygn. akt I C 1327/13

I. zmienia zaskarżony wyrok częściowo:

- w punkcie drugim w ten sposób, że zasądza od (...) spółki akcyjnej w W. na rzecz M. K. (1), M. K. (2), N. K. i S. K. (1) dalsze kwoty po 45 000 (czterdzieści pięć tysięcy) złotych z odsetkami ustawowymi od 7 marca 2014 r. do 31 grudnia 2015 r. i odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty, oddalając powództwo w pozostałym zakresie,

- w punkcie trzecim w ten sposób, że ustala iż powodowie wygrali spór w 53 %, a pozwany w 47 %;

II. zasądza od (...) spółki akcyjnej w W. na rzecz M. K. (1), M. K. (2), N. K. i S. K. (1) kwoty po 900 (dziewięćset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego;

III. nakazuje pobrać od (...) spółki akcyjnej w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 9 000 (dziewięć tysięcy) złotych tytułem niewiszczonych opłat od apelacji i na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie kwotę 1 102, 20 (jeden tysiąc sto dwa 20/100) złote tytułem zwrotu wydatków tymczasowo poniesionych przez Skarb Państwa.

Małgorzata Dubinowicz-Motyk Romana Górecka Beata Byszewska

Sygn. akt I ACa 2177/15

UZASADNIENIE

Powodowie M. K. (1), M. K. (2), N. K. i S. K. (1) domagali się zasądzenia od pozwanego (...) S.A. w W. kwot po 150 000zł tytułem zadośćuczynienia w związku ze śmiercią męża i ojca – S. K. (2) w następstwie urazów doznanych w wypadku samochodowym oraz kwot 15 000zł (M. K. (1)) i 20 000zł (pozostali powodowie) tytułem odszkodowania z art. 446§3 kc w związku z pogorszeniem sytuacji życiowej po śmierci S. K. (2).

Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 24 sierpnia 2015 roku, wydanym w sprawie o sygnaturze akt I C 1327/13, zasądził od (...) S.A. w W. na rzecz M. K. (1), M. K. (2), N. K. i S. K. (1) kwoty po 45 000zł z odsetkami ustawowymi od dnia 7 marca 2014 roku do dnia zapłaty (punkt I sentencji), oddalił powództwo w pozostałej części (punkt II sentencji) i rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania pozostawił referendarzowi sądowemu, ustalając że powodowie wygrali spór w 27% (punkt III sentencji).

Powyższy wyrok zapadł po dokonaniu przez Sąd Okręgowy następujących ustaleń i rozważań.

S. K. (2) był mężem M. K. (1) i ojcem N. K., M. K. (2) i S. K. (1). S. K. (2) był głównym żywicielem rodziny, gdyż powódka M. K. (1) nie miała ciągłego zatrudnienia. Małżonkowie byli ze sobą oraz z dziećmi związani emocjonalnie. S. K. (2) angażował się w wychowanie dzieci, spędzał z nimi czas wolny od pracy, bawił się z nimi.

W dniu 10 grudnia 2005 roku samochód dostawczy kierowany przez L. D. (1) zjechał na prawe pobocze jezdni, uderzył w drzewo i przewrócił się na dach w następstwie nie zachowania przez prowadzącego pojazd należytych środków ostrożności, zaniechania obserwowania przedpola jazdy i poruszania się z prędkością nie zapewniającą panowania nad pojazdem. Skutkiem powyższego było doznanie przez pasażerów pojazdu obrażeń ciała, w tym S. K. (2) doznał zwichnięcia i złamania kręgow 6 i 7 kręgosłupa szyjnego, uszkodzenia rdzenia kręgowego, złamania żeber po lewej stronie, odmy i krwiaka opłucnowego, porażenia czterokończynowego. W oparciu o opinię biegłego z zakresu medycyny sądowej Sąd I instancji ustalił jednak, że powodem doznania przez S. K. (2) tak poważnych obrażeń było to, iż podróżował on bez zapiętych pasów bezpieczeństwa. Wyrokiem Sądu Rejonowego w Grodzisku Wielkopolskim z dnia 31 maja 2007 roku sygn. II K 23/06 L. D. (2) został skazany za nieumyślne naruszenie zasad bezpieczeństwa w ruchu lądowym na karę dwóch lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący cztery lata. W następstwie obrażeń doznanych podczas w/w wypadku, głównie porażenia czterokończynowego i postępującego wyniszczenia organizmu S. K. (2) zmarł w dniu 26 grudnia 2006 roku. Jego stan zdrowia po wypadku i śmierć rok po nim były dla wszystkich powodów traumatycznym przeżyciem. Żona i dzieci S. K. (2) odczuwają jego nieobecność, wspominają zmarłego, dzieci przeżywały tęsknotę i poczucie straty po ojcu, M. K. (1) nie pogodziła się ze śmiercią męża, nie ułożyła sobie na nowo życia. W trakcie postępowania likwidacyjnego, (...) S.A. w W., jako ubezpieczyciel sprawcy wypadku przyznał i wypłacił M. K. (1) odszkodowanie za pogorszenie się sytuacji życiowej w kwocie 25 000zł, zaś M. K. (2), N. K. i S. K. (1) po 30 000zł.

Sąd I instancji oceniał zasadność powództwa na podstawie przepisów art. 822 kc w zw. z art. 34 ust.1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych oraz art. 23 kc, art. 24§1 kc i art. 448 kc. Sąd zaznaczył, iż podstawą prawną żądań powodów nie mógł być art. 446§4 kc, jako że przepis ten został wprowadzony do kodeksu cywilnego dopiero z dniem 3 sierpnia 2008 roku, na mocy ustawy z dnia 30 maja 2008 roku o zmianie ustawy - Kodeks cywilny i niektórych innych ustaw, nie może znajdować zastosowania do sytuacji mających miejsce przed dniem jego wejścia w życie, a powodowie wywodzili swoje żądania z faktu śmierci S. K. (2) mającej miejsce w grudniu 2006 roku. Sąd Okręgowy poparł i obszernie uargumentował pogląd, iż przed wprowadzeniem do kodeksu cywilnego art. 446§4 kc roszczenia o zadośćuczynienie związane ze śmiercią w wypadku najbliższego członka rodziny znajdowały oparcie w przepisach dotyczących zadośćuczynienia z tytułu naruszenia dóbr osobistych, jako że spowodowanie śmierci osoby najbliższej stanowi naruszenie dobra osobistego najbliższych jej osób w postaci prawa do życia w pełnej rodzinie. Przyjął także, iż naruszenie dobra osobistego w postaci zerwania prawa do życia w pełnej rodzinie mieści się w katalogu następstw objętych obowiązkowym ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej, wymienionych w art. 34 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. Zdaniem Sądu Okręgowego omawiane dobro osobiste każdego z powodów zostało naruszone wskutek śmierci S. K. (2), powodowie doznali krzywdy wyrażającej się w odczuwaniu bólu po stracie męża i ojca,

odczuwają pustkę i tęsknotę, ich sytuacja zmieniała się na niekorzyść wobec straty najbliższej osoby, dotąd wspierającej ich w codziennym życiu i zapewniającej poczucie bezpieczeństwa. Sąd przyjął, iż stosownym zadośćuczynieniem pieniężnym za tę krzywdę jest kwota po 90 000zł na rzecz każdego z powodów. Zauważył jednak, iż S. K. (2) podróżując samochodem bez zapiętych pasów bezpieczeństwa znacząco naruszył obowiązki wyrażone w art. 39 ust.1 ustawy Prawo o ruchu drogowym i w 50% przyczynił się do zaistniałych u siebie obrażeń, a w konsekwencji do śmierci. W ocenie Sądu I instancji fakt ten uzasadniał obniżenie należnego każdemu z powodów zadośćuczynienia o połowę, co skutkowało zasądzeniem kwot po 45 000zł tytułem zadośćuczynienia. Dalej idące żądania powodów o zapłatę zadośćuczynienia i żądania zasądzenia odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej zostały oddalone jako nieuzasadnione i nieudowodnione. Jako podstawę rozstrzygnięcia o odsetkach za opóźnienie w spełnieniu zasądzonych na rzecz powodów kwot Sąd Okręgowy przywołał przepis art. 481§1 kc w zw. z art. 817§2 kc i art. 14 ust.1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, wskazując iż powodowie roszczenie o zapłatę zadośćuczynienia zgłosili dopiero w pozwie, a więc strona pozwana pozostawała w opóźnieniu po upływie 30 dni od otrzymania odpisu pozwu, tj. od dnia 7 marca 2014 roku.

Apelację od powyższego wyroku złożyli powodowie M. K. (1), N. K., S. K. (1) i M. K. (2), zaskarżając wyrok w zakresie dotyczącym punktu II w części oddalającej powództwo w stosunku do każdego z powodów co do kwoty po 45 000zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 7 marca 2014 roku do dnia zapłaty oraz w zakresie dotyczącym punktu III. Powodowie wnosili o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez podwyższenie zasądzonych w punkcie I od (...) S.A. w W. na ich rzecz kwot zadośćuczynienia po 45 000zł do kwot po 90 000zł z odsetkami ustawowymi od dnia 7 marca 2014 roku do dnia zapłaty oraz zasądzenie od strony pozwanej na rzecz każdego z powodów kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Powodowie zarzucili zaskarżonemu wyrokowi: 1) naruszenie art. 233§1 kpc poprzez: - błędną ocenę opinii biegłego z zakresu rekonstrukcji wypadków drogowych poprzez dowolne uznanie, że biegły nie był w stanie udzielić odpowiedzi co do faktu zapięcia pasów bezpieczeństwa przez poszkodowanego S. K. (2), - sprzeczne z treścią dokumentów znajdujących się w aktach uznanie, że powodom w trakcie postępowania likwidacyjnego wypłacono łącznie kwotę 216 582,11zł, 2) naruszenie art. 233§1 i 2 kpc i art. 328§2 kpc poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i dokonanie jej wybiórczo, wbrew zasadom logiki i doświadczenia życiowego, w tym: - pominięcie wniosków z opinii biegłego z zakresu rekonstrukcji wypadków samochodowych sporządzonej na potrzeby postępowania w sprawie II K 23/06 Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim, opisującej mechanizm powstania dwóch grup uszkodzeń pojazdu, a w konsekwencji zaniechanie ustalenia w jaki sposób doszło do obrażeń ciała S. K. (2), - dokonaniu ustalenia o 50% przyczynieniu się poszkodowanego do odniesionych przez siebie obrażeń w oparciu o opinię biegłego z zakresu medycyny sądowej, która nie była kategoryczna, nie zawierała uzasadnienia, nie opisywała mechanizmu powstania obrażeń ani nie wyjaśniała czy biegły posiada dostateczną wiedzę na temat działania i skuteczności montowanych niefabrycznie pasów bezpieczeństwa, 3) naruszenie art. 217§1 i 2 kpc w zw. z art. 227 kpc w zw. z art. 286 kpc poprzez niedopuszczenie dowodu z opinii łącznej innych biegłych z zakresu rekonstrukcji wypadków oraz z zakresu medycyny sądowej, a nadto, na wypadek nieuwzględnienia w/w zarzutów - naruszenie prawa materialnego, tj. art. 362 kc poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że S. K. (2) w 50% przyczynił się do zaistnienia doznanych przez siebie obrażeń ciała, co skutkowało nieuzasadnionym automatycznym obniżeniem przyznanych powodom kwot zadośćuczynienia o 50%. Jednocześnie na podstawie art. 380 kpc apelujący domagali się rozpoznania postanowienia Sądu I instancji z dnia 24 sierpnia 2015 roku o oddaleniu wniosku o dopuszczenie dowodu z innych biegłych i przeprowadzenia dowodu z opinii biegłych na okoliczność ustalenia czy możliwe jest odtworzenie czy zachowanie S. K. (2) w czasie wypadku miało wpływ na doznane przez niego obrażenia, a jeśli tak – w jaki sposób zmarły przyczynił się do doznanych przez siebie obrażeń ciała.

Pozwany (...) S.A. w W. domagał się oddalenia apelacji i zasądzenia na swoją rzecz od powodów kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja strony powodowej okazała się uzasadniona.

Sąd Apelacyjny podzielił zarzuty powodów dotyczące naruszenia przez Sąd I instancji przepisów postępowania, czyli art. 233§1 kpc oraz art. 227 kpc w zw. z art. 286 kpc, poprzez uznanie opinii biegłego z zakresu medycyny sądowej S. C. za wiarygodną podstawę czynienia ustaleń faktycznych co do podróżowania przez poszkodowanego S. K. (2) z niezapiętymi pasami bezpieczeństwa i doznania z tego powodu poważnych obrażeń ciała oraz poprzez zaniechanie dopuszczenia dowodu z opinii innego biegłego sądowego. Stosownie do art. 233§1 kpc sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Z uwagi na brak wiadomości specjalnych, Sąd nie ma możliwości merytorycznej oceny opinii biegłych, jednak jest zobowiązany do ich weryfikowania pod kątem poziomu wiedzy biegłego, podstaw teoretycznych opinii, sposobu motywowania stanowiska, stopnia stanowczości ocen wyrażanych przez biegłych, zgodności tych ocen z zasadami logiki i powszechnie dostępnej wiedzy, a także prawidłowości zastosowania przez biegłego powszechnie obowiązujących przepisów prawa normujących sposób sporządzania opinii. W ocenie Sądu Apelacyjnego trafnie powodowie podnosili, że biegły S. C. nie dysponował wiedzą specjalistyczną z zakresu rekonstrukcji wypadków i budowy technicznej samochodu, że opinia biegłego nie zawiera żadnych własnych ustaleń odnośnie przebiegu wypadku i mechanizmu powstania uszkodzeń pojazdu ani też odniesień do ustaleń biegłego z zakresu rekonstrukcji wypadków zamieszczonych w opinii sporządzonej dla potrzeb postępowania karnego, a nadto – że poczynione w opinii ustalenie o doznaniu przez S. K. (2) obrażeń w czasie przewracania się pojazdu nie zostało uzasadnione. Przy przytoczonych uchybieniach opinii biegłego, w tym zwłaszcza zaniechaniu wyjaśnienia dlaczego biegły wykluczył możliwość powstania obrażeń podczas wykonywania ruchu do boków, oraz przy braku stanowczości ustaleń biegłego (cyt. „gdyby pasy były sprawne pod względem technicznym i prawidłowo zapięte najprawdopodobniej nie doszłoby do tak ciężkich uszkodzeń kręgosłupa szyjnego”), pogląd Sądu I instancji o kategoryczności stwierdzeń biegłego i jednoznacznym opisie mechanizmu powstania urazów poszkodowanego, ocenić należało jako dowolny. Z tych przyczyn Sąd Apelacyjny uznał postanowienie Sądu I instancji dnia 24 sierpnia 2015 roku o oddaleniu wniosku dowodowego powodów jako nieuzasadnione i postanowieniem z dnia 8 maja 2017 roku dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu rekonstrukcji medycznej wypadków na okoliczność ustalenia czy zakres obrażeń doznanych przez S. K. (2) w następstwie wypadku drogowego z dnia 10 grudnia 2005 roku potwierdza fakt podróżowania przez S. K. (2) bez zapiętych pasów bezpieczeństwa, a jeśli tak – czy i jaki wpływ na doznanie obrażeń miał fakt podróżowania bez zapiętych pasów bezpieczeństwa. Sporządzoną przez biegłego C. Ź. opinię Sąd uznał za wiarygodną i przekonującą, albowiem była jednoznaczna, spójna, logicznie i wyczerpująco uzasadniona oraz sporządzona z odniesieniem się do całości zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w tym do dokumentów z dołączonych akt postępowania karnego, które Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 8 maja 2017 roku także włączył w poczet materiału dowodowego. W uzasadnieniu opinii biegły przeanalizował rozmieszczenie uszkodzeń pojazdu, rozmieszczenie i rodzaj obrażeń na tułowie S. K. (2), uwypuklił istnienie obrażeń charakterystycznych dla kontaktu ciała z zapiętym pasem bezpieczeństwa, a nadto brak możliwości zapobieżenia przez zapięty pas bezpieczeństwa powstania urazów szyi w razie bocznego zderzenia z elementami uszkodzonej karoserii. Żadna ze stron nie zgłosiła zastrzeżeń do treści opinii ani nie domagała się jej uzupełnienia. W oparciu o ową opinię Sąd Apelacyjny ustalił, iż w chwili wypadku S. K. (2) najprawdopodobniej podróżował zapięty w pas bezpieczeństwa oraz że fakt zapięcia lub niezapięcia pasa bezpieczeństwa nie miał istotnego wpływu na charakter doznanych przez S. K. (2) obrażeń w obrębie kręgosłupa szyjnego. Oznacza to, iż brak jest podstaw do przyjęcia by poszkodowany S. K. (2) przyczynił się do powstania u siebie obrażeń ciała, skutkujących śmiercią i rozważania zasadności i zakresu zmniejszenia należnego powodom zadośćuczynienia na podstawie art. 362 kpc.

Prawidłowo Sąd Okręgowy uznał, że spowodowanie obrażeń ciała i w ich następstwie śmierci S. K. (2) – męża i ojca powodów naruszyło ich dobra osobiste w postaci prawa do życia w związku małżeńskim i życia w pełnej rodzinie, co stanowiło o zasadności zgłoszonych przez nich roszczeń o zadośćuczynienie na podstawie art. 448 kc w zw. z art. 24§1 kc. Sąd I instancji trafnie i wyczerpująco wyjaśnił przesłanki jakimi kierował się dokonując oceny, iż powodowie doznali krzywdy na skutek zerwania ich więzi rodzinnych ze S. K. (2) uzasadniającej przyznanie im zadośćuczynienia pieniężnego oraz uargumentował wysokość należnego powodom zadośćuczynienia, oceniając rozmiar krzywdy w kontekście intensywności doznawanych cierpień psychicznych, ich długotrwałości i zmian w życiu każdego z powodów

tym spowodowanych. Sąd Apelacyjny wskazuje, że orzekanie o zadośćuczynieniu na podstawie art. 448 kc należy do sfery swobodnego uznania sędziowskiego, stąd ewentualne korygowanie przez sąd II instancji wysokości zasądzonego zadośćuczynienia powinno następować tylko wtedy, gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności konkretnej sprawy mających wpływ na jego wysokość, zadośćuczynienie byłoby rażąco nadmierne lub rażąco zaniżone. W realiach niniejszej sprawy, po uwzględnieniu iż powodowie M. K. (2) i S. K. (1) zostali pozbawieni więzi z ojcem na początku newralgicznego okresu dorastania (mając 10 i 11 lat), że powódka N. K. jako nastolatka opiekowała się ojcem i zmuszona była obserwować jego postępujące wyniszczenie i gaśnięcie w 2006 roku, zaś powódka M. K. (1) została nagle pozbawiona partnera życiowego, osoby utrzymującej rodzinę i aktywnie wspomagającej ją w wychowaniu trójki dzieci, nie sposób przyjąć by ustalone co do zasady przez Sąd I instancji zadośćuczynienie na rzecz każdego z powodów w kwocie po 90 000zł było rażąco wygórowane. Mając powyższe na względzie, stwierdziwszy brak podstaw zastosowania art. 362 kpc i obniżenia zadośćuczynienia, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386§1 kpc zmienił zaskarżony wyrok w punkcie drugim w ten sposób, że zasądził od (...) S.A. w W. na rzecz M. K. (1), M. K. (2), N. K. i S. K. (1) dalsze kwoty po 45 000zł z odsetkami ustawowymi od 7 marca 2014 roku do 31 grudnia 2015 roku i odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty, oddalając powództwo w pozostałym zakresie.

Zmiana zaskarżonego wyroku obligowała Sąd Apelacyjny do dokonania korekty rozstrzygnięcia o kosztach procesu w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, stosownie do art. 98§1 i 3 kpc w zw. z art. 99 kpc i art. 108§1 kpc. Przyrównanie kwoty zasądzonej na rzecz każdego z powodów z kwotą pierwotnie żadaną w pozwie prowadzi do wniosku, iż powodowie są stroną wygrywającą w 53%. Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny zmienił zamieszczone w punkcie III zaskarżonego wyroku rozstrzygnięcie o zasadzie poniesienia przez strony kosztów postępowania, ustalając że powodowie wygrali spór w 53%, a pozwany w 47%.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono przy uwzględnieniu że strona powodowa wygrała sprawę w całości, na podstawie art. 98§ 1 i 3 kpc w zw. z art. 99 kpc oraz art. 108§1 kpc w zw. z art. 391§1 k.p.c. Składnikiem owych kosztów było wynagrodzenie pełnomocnika powodów w postępowaniu apelacyjnym, ustalone w kwocie stanowiącej dwukrotność stawki minimalnej wynoszącej 1800zł, na podstawie §6 pkt 5 w zw. z §12 ust. 1 pkt 2 i §2 ust.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenie przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 z późn. zm.).

Zważywszy, iż w postępowaniu apelacyjnym powodowie byli zwolnieni od opłat sądowych, stosownie do art. 113 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych zaistniała konieczność rozstrzygnięcia o nieuiszczonych opłatach sądowych od apelacji, wynoszących łącznie 9000zł. Stosownie do wyniku postępowania apelacyjnego, Sąd Apelacyjny nakazał pobrać od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa równowartość owych opłat. Kierując się tą samą przesłanką, na podstawie art. 83 ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Sąd nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 1102,20zł wydatkowaną tymczasowo przez Skarb Państwa na wynagrodzenie biegłego. Mając na uwadze powyższe, orzeczono jak w punkcie III wyroku.